

VASILE HAȚEGAN

**CONSILIEREA FILOSOFICĂ,
de la practică la profesie**

Editura

ESP SYSTEM

Timișoara

Prefață	7
Introducere în practica și consilierea filosofică	11
1. Prezentare generală a practicii filosofice	11
2. Ce este consilierea filosofică	16
3. Despre originile conceptului de consiliere filosofică	19
4. Domeniile de interes ale practicii filosofice	22
5. Scurt istoric al conceptului de consiliere filosofică	26
6. Despre legăturile interdisciplinare ale consilierii filosofice	32
7. Relația consilierii filosofice cu filosofia academică	54
Capitolul 1 Aspecte teoretice ale principalelor modele de consiliere filosofică aplicate în lume. Definiții și teorii, aprecieri și critici	63
1. Elemente de bază ale principalelor modele de consiliere filosofică	63
2. Apariția consilierii filosofice în Germania	69
2.1 Gerd Achenbach - părintele consilierii filosofice	69
2.2 Eckart Ruschmann, o primă sistematizare teoretică a consilierii filosofice	75
3. Modele nord-americe în consilierea filosofică	76
3.1 Lou Marinoff și metoda PEACE	76
3.2 Peter Koestenbaum- filosoful corporatist	85
3.3 Peter Raabe și consilierea filosofică drept formare	87
3.4 Ran Lahav, între viziunea despre lume și căutarea înțelepciunii	93
4. Teorii și modele în Europa și Israel	101
4.1 În Italia, cu Neri Pollastri și Stefano Zampieri	101
4.2 În Franța, cu Marc Sautet și Oscar Brenifier	108
4.3. În Marea Britanie, cu Tim LeBon și Jules Evans	114
4.4. În Israel, cu Shlomit C. Schuster	118
4.5. În Olanda, cu Ida Jongmsa și Ad Hoogendijk	122
4.6 Premisele consilierii filosofice în România	126
5. Modelul medierii în apariția unei noi profesii	138
Capitolul 2 Principalele forme de consiliere filosofică	151
1. Scurtă introducere	151
2. Consilierea filosofică pe niveluri de aplicare	152
2.1 Consilierea filosofică individuală	153
2.2 Consilierea filosofică de grup	169
2.3 Consilierea filosofică în organizații și companii	184
2.4 Practica filosofică la nivelul comunităților și instituțiilor publice	193

2.5 Alte practici filosofice ocazionale	211
3. Consilierea filosofică aplicată pe grupe de vârste	212
3.1. Consilierea filosofică pentru copii	212
3.2 Consilierea filosofică pentru adolescenți și tineri	213
3.3 Consilierea filosofică a vârstei maturității	214
3.4 Consilierea filosofică a seniorilor	215
4. Consilierea filosofică și practica meditativă	216
4.1. Starea meditativă activă	223
4.2 Meditația filosofică activă	229
Capitolul 3 Profesionalizarea practicării filosofiei. Aspecte juridice ale reglementării consilierii filosofice ca profesie liberală în România	233
1. Profesionalizarea practicării filosofiei – stadiu actual și perspective	233
2. Concepte privitoare la profesie și liberalism în România și în context european	235
3. Aspecte juridice ale reglementării unei profesii liberale în România	239
4. Caracteristicile consilierii filosofice ca profesie liberală	249
5. Etape de urmat pentru recunoașterea instituțională a profesiei de <i>consilier filosofic</i>	251
5.1 Procedura de înregistrare a unei ocupații	253
5.2 Calificarea profesională și standardul ocupațional	255
5.3 Asocierea profesională cu scop de promovare a noii profesii	258
5.4 Schiță a unei propuneri de <i>lege ferenda</i> pentru reglementarea profesiei	259
5.5 Înființarea unui organism de reprezentare a profesiei nou reglementate. Registrul de evidență a profesiei și regulamentul intern	259
5.6Elaborarea unui statut profesional, a codului de etică sau de conduită, norme de bună practică, ghiduri de lucru, reguli de publicitate	260
6. Opinii asupra necesității unei noi profesii	261
7. Despre competențele noii profesii	264
Aprecieri și concluzii	269
În loc de final	285
Bibliografie	287

INTRODUCERE în practica și consilierea filosofică

1 Prezentare generală a practicii filosofice

În această carte ne propunem să evidențiem necesitatea și importanța deosebită pe care o poate avea de acum încolo și specialistul în filosofie, o persoană care a învățat să elaboreze o argumentație corectă și care stăpânește acele proceduri filosofice practice, necesare pentru a ajuta o altă persoană, în sensul de a înțelege unele idei cuprinse în înțelepciunea de secole a umanității, despre care marii filosofi s-au rezumat doar la a scrie eseuri sau tratate de filosofie, care au dăinuit de-a lungul timpurilor.

Supunem astfel atenției anumite elemente din teoria filosofică care, prin intermediul consilierului filosofic, vin în sprijinul omului de rând ce va găsi, astfel, răspunsul la o problemă a sa. Întrucât vom vorbi despre caracterul aplicat al filosofiei, acest fapt poate fi un motiv bun pentru adepții filosofiei academice de a nu fi de acord cu această abordare practică.

Ne asumăm această atitudine și continuăm un altfel de demers de cercetare asupra modului în care filosofia poate fi pusă în practică, în interesul promovării conceptului de consiliere filosofică către beneficiarul direct, omul care are nevoie de sprijin în căutările sale.

Ideea aceasta este deja încetățenită și în lumea contemporană, prin faptul că filosofia este strict o preocupare doar a filosofilor, fiind în exclusivitate dedicată lor și cercurilor în care aceștia își prezintă ideile. Acest fapt poate fi un mod eronat de a privi lucrurile, dacă ne gândim doar la utilitatea filosofiei în societatea umană, manifestată încă din vremuri străvechi. Practic toți oamenii, chiar și într-un mod inconștient, practică filosofia prin faptul că ei gândesc și transmit idei de la om la om. Practicianul filosof aduce acum cu sine unele idei filosofice într-o formă organizată și profesională, dovedită a fi foarte utilă în rezolvarea unei probleme.

Întrebarea pe care ne-o punem este: *Ce așteaptă oamenii acum de la filosofie?*

Oamenii caută și așteaptă răspunsuri simple, care să le genereze o anume capacitate de înțelegere sau de acceptare ori un drum anume de urmat în viață, motiv pentru care este important ca fiecare ședință de practică filosofică să înceapă cu o întrebare asupra căreia subiecții se vor concentra. După acea primă întrebare de

Respectiv, reflecție, participanții vor încerca să aducă argumente sau idei pro sau contra ce pot fi utile la găsirea unei soluții sau pentru a ajunge la o concluzie legată de acea întrebare cu care s-a pornit dezbateră.

Avantajul esențial al acestor dezbateri este dialogul și limbajul foarte accesibil tuturor celor care participă, unde dialogul constă în întrebări și răspunsuri, în argumente și idei, unde totul se face într-o manieră deschisă, fără a avea o presiune de timp, ceea ce duce la rezolvarea problemei. Consilierea filosofică, ce va face trecerea de la teorie la practică, este acel liant care ne asigură că toate ideile marcante din teoria filosofică pot fi aduse acum în practică și pot avea, astfel, o utilitate imediată: prin rezolvarea problemelor, prin găsirea soluțiilor și prin modul în care putem să aplicăm acele idei corecte în viața noastră de zi cu zi.

Acesta poate fi un moment de cumpănă în evoluția filosofiei dacă i se oferă această tentă de aplicabilitate imediată, așa cum încearcă deja să o facă în mare parte alte domenii ale științelor. Dacă ne uităm atent în jurul domeniilor academice, cu fiecare dintre ideile care ajung într-o formă sau alta la un anumit nivel științific se încearcă de fiecare dată și o aplicabilitate practică a teoriei respective. Societatea umană are acum o tendință clară de a face mai mult în acest sens și de a pune la lucru aceste idei și într-un plan practic. Mulți oameni au răsfoit, măcar din curiozitate, o carte de filosofie, după care au renunțat să mai facă asta, chiar înainte de a începe să o citească. *Oare de ce se întâmplă acest fapt destul de des?*

Poate că scrierile filosofice au descurajat de multe ori cititorul, din simplul motiv al dificultății lecturii lor ca opere filosofice, uneori din cauza vocabularului sofisticat folosit sau chiar datorită lungimii textului și modului de exprimare utilizat de filosofi.

Din păcate, filosoful a fost asemănat de multe ori cu un idealist, iar acest lucru s-a întâmplat datorită faptului că numeroase scrieri filosofice au avut acea abordare inaccesibilă pentru omul de rând. Dacă până acum *Filosofia* a fost etichetată greșit ca fiind un domeniu al ideilor, acesta poate fi un moment oportun de a fi readusă printre oameni, cu ajutorul practicii filosofice. Fiecare perioadă a umanității a generat filosofi de seamă care au adus fiecare o contribuție importantă pentru omenire. Mai persistă încă și această accepțiune în cadrul societății, aceea că filosoful este un om străniu, care iese din parametrii comuni ai existenței umane și care se exprimă altfel decât oamenii simpli.

Acesta este un mod greșit de a-l cataloga pe cel care studiază filosofia, motiv pentru care, prin această nouă metodologie de practică filosofică, filosoful se va poziționa din nou normal în societate, impunând o nouă definiție a filosofiei ca mod de viață. De multe ori, filosofii au fost catalogați ca fiind niște căutători permanenți, în primul rând prin modul lor de abordare și pentru că ei au interpretat fiecare idee sau concept într-un mod distinct, încercând să explice, într-un mod personal, acea idee sau acel concept despre viață.

Putem spune că un filosof este acel cercetător care îndrăznește să-și pună întrebări permanente și să găsească de fiecare dată și un răspuns.

A ne pune întrebări este o provocare esențială a vieții noastre, dar cred că și mai important este să le formulăm corect și natural.

Respe Suntem acum la o răscruce a filosofiei, în care aceasta încearcă să găsească o altă direcție decât cea teoretică în care s-a manifestat atât de mulți ani, prin însăși modalitatea de exprimare academică adoptată, acum întâlnindu-ne cu o altă orientare, pe care îndrăznim să o propunem în această carte: aceea de a pune în practică filosofia.

Poate fi promițător pentru toți acest nou concept al consilierii filosofice, în sensul că se deschid căi noi de înțelegere a vieții, iar prin acest mod de lucru pot fi atrași oameni noi, care pot experimenta filosofia ca mod de viață, aducând-o astfel în viața lor cotidiană, fapt ce poate duce și la o transformare individuală și personală a fiecăruia dintre noi. Credem că nu este întâmplător faptul că, în prezent, consilierea filosofică este tot mai mult identificată cu arta de a pune întrebări, iar răspunsurile care derivă din această procedură pot duce la rezolvarea unor chestiuni esențiale din viața fiecăruia. Dar pentru a aplica corect consilierea filosofică este important întotdeauna să pornim din antichitate spre prezent. Filosofia este un mod de viață care necesită ca un filosof să fie activ în gândire și conștient cu privire la ceea ce se întâmplă în fiecare zi.

Aristotel credea că unul dintre aspectele pozitive ale filosofiei este acela că, pentru a o practica, nu ai nevoie de instrumente speciale, ci o poți face oriunde și cu oricine. Chiar dacă studierea filosofiei nu ne oferă întotdeauna răspunsuri finale, absolut clare la oricare dintre întrebările legate de viață și de moarte, sigur ne va ajuta să vedem aceste întrebări mult mai clar și vom învăța să profităm într-un fel de procesul de interogare în sine.

Vom constata că nu trebuie să găsim neapărat răspunsuri clare sau absolute, ci mai degrabă vom fi atrași de procesul interogativ care ne duce tot mai profund la o perspectivă filosofică. Răspunsul la întrebările personale ale individului este generat chiar de arta punerii întrebărilor potrivite pentru aflarea răspunsurilor mai greu de găsit, iar filosofii, așa cum am mai spus, sunt adevărații căutători, în sensul că ei sunt cei care se îndoiesc permanent și caută argumente solide pentru fiecare idee exprimată sau susținută.

Consilierul filosofic devine, astfel, specialistul care poate ghida sau ajuta o persoană pentru găsirea unui răspuns personal. Acest nou specialist este cel care vine cu proba practică a rezolvării problemei ce face obiectul căutării unei persoane, motiv ce impune un grad ridicat de profesionalism, care va duce la clarificarea multor asemenea situații.

Au apărut deja multe discuții și dispute în diverse țări din lume, chiar despre limitele acestei noi profesii liberale, precum și interpretări despre lezarea altor discipline, cum ar fi psihologia sau psihiatria clinică, despre care vom vorbi mai târziu. Consilierea filosofică începe să fie considerată o ramură foarte tânără a filosofiei; ea este asemeni unui copil care începe acum să crească și să se dezvolte. Pe lângă faptul că apare acea necesitate de a apela la un consilier filosofic, există și interesul tot mai mare de pregătire al unui filosof specializat în practică, ce are nu doar o pregătire minimală în filosofie, ci este și un specialist în consiliere sau consultanță filosofică. Pe măsură ce timpul trece, putem spune că practica filosofiei va fi o parte a viitorului consilierii personale.

Vom face în această carte o prezentare asupra noului concept de practică filosofică, care conține proceduri și metode de lucru deja consacrate în mai multe țări din lume și care a apărut destul de recent în perioada contemporană, doar cu câteva zeci de ani în urmă. În acest caz, putem spune că filosofia nu mai este acea disciplină văzută uneori ca fiind abstractă, care dezvoltă doar teorii generale, ci una care are acum instrumentele necesare pentru a soluționa unele probleme ce afectează persoane, grupuri de persoane, companii sau chiar comunități.

Astfel de practici ale filosofiei aduc acum un nou mod de ghidare a gândirii umane, prin utilizarea acelor instrumente specifice filosofiei, cum ar fi: gândirea critică, logica și folosirea unor argumente necesare obținerii unei clarificări anume pe tema aflată în dezbatere sau spre soluționare. În practica filosofiei se folosesc multe din procedurile specifice acesteia, și anume: evaluarea alternativelor, suspendarea temporară a judecăților de valoare, referința unei alte experiențe, continuarea interogării subiectului, concentrarea atenției asupra gândurilor și valorilor unei persoane, căutarea unor sensuri, adevăruri sau semnificații aparte.

Coordonatorul acestor proceduri specifice filosofiei, desfășurate acum în mod practic, nu mai poate fi considerat a fi doar un filosof – el este, poate chiar mai mult, și un facilitator al procesului respectiv.

Dar dacă ne-am întreba: *La ce ne ajută toate aceste proceduri?*

Răspunsul ar fi multiplu, fiind generat de câteva utilități imediate ce pot fi obținute prin acest proces aplicat al filosofiei, în funcție și de natura dilemei sau temei avute în vedere spre soluționare. Aceste practici le-am putea numi chiar „de ajutor“ pentru mai multe situații sau nevoi, cum ar fi: clarificarea unor concepte legate de o problemă anume, găsirea unor idei ce pot sta la baza unor alegeri, acțiuni sau gânduri, precum și creșterea conștiinței de sine sau de grup. Continuăm înșiruirea acestora cu următoarele: necesitatea dezvoltării unor idei și concepte, gestionarea schimbărilor, căutarea înțelepciunii, implicațiile unor valori de viață, comunicarea de grup și înțelegerea reciprocă, precum și alte aspecte generate de preocupările de grup, organizaționale sau comunitare.

O întrebare care se impune a fi luată în seamă este: *Cine sunt beneficiarii acestor aplicații ale filosofiei în lumea contemporană de azi?*

Răspunsul la această întrebare poate fi destul de predictibil, în sensul că practicile filosofice se pot adresa oricărei persoane, ca individ aparte, sau că acestea pot avea și multe alte domenii de aplicare, care implică grupuri mici de persoane, companii private sau publice, grupuri politice, comunități sociale restrânse sau chiar autorități publice. În concluzie, beneficiarii pot fi persoane sau grupuri de persoane interesate de a iniția un proces de reflecție și schimbare, cu ajutorul instrumentelor oferite acum de filosofie.

Filosoful practician se prezintă mai recent, în multe țări ale lumii, în postura unei profesii noi, aceea a consultantului sau consilierului filosofic, prin care un număr tot mai mare de absolvenți de filosofie vin cu aceste servicii în sprijinul celor care au nevoie. Putem spune că această nouă practică a filosofiei este consultativă, sub forma unui ajutor individual, nefiind, în genere, ca o practică medicală, cu un rol curativ anume.

De această dată, filosoful practician nu vorbește de temele tradiționale specifice dezbaterilor filosofice, ci este preocupat mai mult de rezolvarea unor probleme personale și curente ale persoanei.

Filosoful practician nu face o expunere a noțiunilor filosofice cunoscute, el doar valorifică unele elemente ale gândirii filosofice ce pot sprijini persoana, ajutând-o astfel să trăiască normal.

Cu acest nou mod de a filosofa putem spune că filosofia coboară acum din nou printre oameni, în viața reală. Deși mulți dintre ei își doresc să fie ajutați, având diverse întrebări și frământări, majoritatea acestora ajung de multe ori la bătrânețe fără să fi găsit încă răspunsurile pe care le-au căutat permanent în viață. Alegerile lor au depins poate și de faptul că nu au avut șansa să fie consiliați corect pentru a găsi răspunsurile corecte.

Din toate aceste considerente rezultă o altă întrebare: *Ce poate face filosofia în acest sens?*

Dezbaterile filosofice pot cobori acum la nivelul omului cu probleme; ele aduc întotdeauna soluții creative, dezvoltând cea emoție a sensului descoperit cu ajutorul filosofiei.

Filosofii sunt acei păstrători ai ideilor de înțelepciune ale umanității, care, deși au fost scrise doar într-un mod academic, acum pot ajunge și în viața cotidiană. E un moment bun ca acest lucru să se întâmple acum, prin promovarea unei noi ocupații profesionale, aceea de consiliere sau consultanță filosofică. Un specialist în filosofie poate face acum mai mult prin aplicarea ei fie la nivel individual, fie la nivel de grup sau la nivelul societății.

Dar până acolo mai sunt multe etape iar pentru a ajunge la nivelul întregii societăți trebuie să învățăm un lucru simplu: să înțelegem viața ca pe o modalitate simplă de a trăi pe această planetă, să înțelegem simplitatea fiecărui moment al vieții pe care-l parcurgem fiecare, privind viața altfel. Viața poate fi o călătorie frumoasă, ca o înșiruire de evenimente și alegeri personale, pe care le facem zilnic, în fiecare moment al vieții noastre. Dacă ne gândim fiecare la frământările noastre, la gândurile și întrebările pe care ni le punem zilnic sau de multe ori pe tot parcursul vieții, constatăm că permanent avem întrebări la care ne gândim încă pentru a găsi un răspuns. Cu toate aceste argumente, înclinăm să spunem că fiecare întrebare are și un răspuns posibil, doar că nu s-au continuat niciodată cercetările pentru a-l afla. Încercarea noastră majoră este de a face ceva mai mult pentru dezvoltarea acestei teme, venind astfel în sprijinul celor care au preocuparea de a găsi consilierul potrivit care să îi poată ajuta altfel decât o fac alți specialiști, mai ales cei care aplică terapiile medicale. *Oare ne poate ajuta acest proces de consiliere filosofică?*

Pornind de la ideile filosofice ale umanității, ne poate aduce acest proces un răspuns sau o soluție de fiecare dată? Acestea le vom putea găsi simplu, printr-un dialog sau printr-o reflecție asupra unei idei supuse atenției sub forma unei întrebări.

Reflecția asupra unei întrebări poate duce la găsirea unei soluții optime cu ajutorul conceptului de „consiliere filosofică“, ce nu se mai bazează doar pe ideile și tezele filosofiei, ci merge mult mai departe, în sensul că este o aplicație

Respectiv **interdisciplinară** care se bazează și pe alte idei sau proceduri ale altor terapii, **provenite din medicină, din psihoterapie sau alte științe complexe.**

Aceste proceduri ne ajută să căutăm să descoperim răspunsul la întrebarea ce apare tot mai des, cu care vom continua.

2. Ce este consilierea filosofică?

Pentru a răspunde mai amplu la această întrebare, se impune să avem în vedere și o întrebare de genul: *Ce rol poate avea consilierea filosofică asupra vieții omului contemporan?*, apoi să urmărim și câteva repere în ceea ce privește istoricul acestui concept, apărut destul de recent în lume, după care să căutăm împreună răspunsurile la întrebările de clarificare, ce apar firesc în demersul acestei analize. Un răspuns succint la această întrebare ne indică un nou mod de a înțelege filosofia.

Consilierea filosofică provine din etimologia cuvântului *consiliere*, și anume din semnificația acestuia de „a da un sfat unei anumite persoane“.

Așa cum știm că *Filosofia* s-a născut în Grecia antică cu multe secole în urmă, având o lungă istorie și tradiție, la fel putem spune deja și despre consilierea filosofică, anume că este o practică ce s-a născut în Germania, anul 1981 fiind anul de început al acestei noi profesii în lume, respectiv aceea de consilier sau consultant filosofic.

Filosoful practician, prin interviul filosofic sau prin discursul filosofic pe care-l poartă cu clientul său, încearcă să facă lumină în punctele de referință și în valorile acestuia, pentru luarea unor decizii din partea celui consiliat. Este o formă de dialog individual sau de grup restrâns în care consilierul filosofic folosește acele instrumente filosofice, în special dialogul filosofic, pentru a duce interlocutorul spre găsirea unei soluții personale la problema sa, ajutând chiar la clarificarea unor valori sau la găsirea unei viziuni proprii despre lume.

Consilierul filosofic dezvoltă unele analize, formulează ipoteze, confruntă idei, propune anumite sinteze sau scenarii și menține ridicată atenția clientului său pe întregul parcurs al procedurii, pentru găsirea unei soluții practice și imediate. El se poate folosi și de anumite concepte din filosofie pentru a-și ajuta clientul să-și găsească un răspuns la frământările sale sau pentru a clarifica sau chiar pentru a-l orienta asupra problemei sale.

Dacă la început acest nou mod de a profesa filosofia se reducea doar la întâlniri individuale într-un cabinet de terapie filosofică, sub forma unor interviuri sau discuții față în față, mai târziu aceste practici s-au extins în grupuri mai mari pentru a rezolva anumite situații, după care extinderea a continuat prin consilierea adresată companiilor sau unor segmente din diverse comunități.

În prezent s-a dezvoltat mai mult practica filosofiei ca un dialog individual, în care consilierul filosofic poartă o discuție deschisă cu clientul său, pune întrebări și dialoghează cu el, dar fără a-i da răspunsuri, doar ascultă cu atenție, pune întrebarea potrivită și încearcă să-l confrunte pe acesta cu problema sa, observând răspunsurile pe care acesta le dă; sau, dacă acesta face doar presupuneri, încearcă să le clarifice și

cere explicații; dacă nu a înțeles ceva anume, solicită anumite reformulări cu intenția de a-l menține pe direcția de găsim a unei soluții. Această abordare filosofică devine astfel un serviciu extrem de necesar și este utilă aceluia care are o problemă sau o necesitate de clarificare asupra vieții lor.

Vom încerca să aducem cât mai multe argumente care să lămurească rolul pe care îl poate juca filosofia, pusă în practică prin diverse tehnici și metodologii de consiliere, unele identificate încă din antichitate ca fiind abordări ale filosofiei, altele decât cele din *academia*.

Dar să vedem dacă există oare două filosofii: una academică și una practică.

Filosoful italian Stefano Zampieri, în cartea *L'esercizio della filosofia*¹ (*Exercițiul de filosofie*), prezintă câteva teme ale practicii filosofice, ce au o direcție distinctă față de filosofia academică, arătând că acest nou concept de consiliere filosofică are șanse reale de a deveni o profesie, care să aibă la bază activitatea de consiliere și prin care se va face o trecere simplă de la filosoful teoretician la filosoful practicant.

Ne referim în continuare la necesitatea aplicării filosofiei în viața de zi cu zi, pornind de la ideea filosofiei academice, care era foarte restrictivă, în sensul numărului limitat al persoanelor cărora li se adresează și al modului de expunere a ideilor filosofice, ce au loc de obicei doar în cadrul universitar.

Apare astfel necesitatea de aplicare a *filosofiei ca mod de viață*, o idee remarcată recent și de către Jules Evans în cartea sa *Philosophy for life*² (*Filosofie pentru viață și alte situații periculoase*), care ne spune că această idee se delimitează de filosofia academică prin faptul că se reduce doar la expunerea unor teorii, adresate celor interesați, urmate de unele evaluări asupra acestora, prezentate de obicei studenților³, și continuă comentariul său arătând că în antichitate filosofia avea o utilitate comunitară și practică⁴.

Dacă filosofia, la nivel teoretic și academic, era destinată doar specialiștilor, de această dată filosofia pusă în practică duce acest domeniu către omul simplu, spre viața de zi cu zi a acestuia. **Putem afirma că filosofia ca mod de aplicare nu are vârstă, adică poate fi pusă în practică încă de la vârsta copilăriei, sub forma unor jocuri sau prin prezentarea unor teme din filosofie, ce pot fi utilizate ca forme minimale de înțelegere a acestui domeniu la nivelul unui grup de copii sau individual.** Acest mod de practică filosofică adaptată copiilor o face în prezent într-un mod original filosoful practicant Oscar Brenifier de la Institutul de Practici Filosofice din Paris, care este autorul unor tehnici filosofice și educative cu copii⁵.

O altă categorie de vârstă care necesită tot mai des intervenția filosofiei practice este cea reprezentată de studenți și adolescenții de liceu; aceștia sunt

¹ Stefano Zampieri, *L'esercizio della filosofia*, Apogeo, Milano, 2007.

² Jules Evans, *Filosofie pentru viață și alte situații periculoase*, Editura Publica, București, 2013.

³ *Ibidem*, p. 27.

⁴ *Idem*.

⁵ La adresa de internet www.pratiques-philosophiques.fr/ este prezentată cartea lui Oscar Brenifier cu titlul *La pratique de la philosophie à l'école primaire*.

Responși interesați de unele modalități de dezbateri, chiar filosofice, pentru găsirea unui ideal sau lămurirea unor dileme existențiale sau legate de alegerile educaționale pe care le au de făcut în viață.

Filosofia vine și în folosul oamenilor în vârstă, numiți de unii a fi „seniori“, care manifestă preocupări importante asupra alegerilor făcute în viață sau despre modul în care vor pleca din această lume. Ei au o tendință puternică de analiză și reflecție asupra unor alegeri sau decizii, pe care puteau să le facă în viața lor, și constată că au acumulat la nivel personal o listă foarte lungă de regrete personale, referitoare la unele alegeri sau situații, prin care puteau să-și schimbe viața.

Consilierea filosofică, adresată omului aflat în suferință și pusă în practică de către un filosof practicant, poate fi o alternativă și pentru orice psihoterapie, aceasta completând cu succes munca psihoterapeutului sau chiar a medicului.

Consultantul filosofic este specialistul în filosofie care acordă sfaturi și care, prin întrebările sau procedurile de consiliere pe care le practică, poate aduce o altfel de rezolvare a problemei subiectului său.

Putem spune că filosofia practică este și interdisciplinară, întrucât ea se conectează cu alte concepte din alte domenii ale științelor: putem vorbi despre o primă conexiune cu gândirea critică, o a doua legată de investigarea inconștientului, fapt ce are loc și în psihoterapie, și o alta cu practica spirituală sau cu teologia, dar și cu alte domenii pe care le vom aborda mai târziu. De asemenea, această nouă practică filosofică a consilierii poate fi chiar o alternativă la psihoterapie, prin faptul că cele două nu se concurează deloc, ci se întrepătrund și se completează chiar prin metodologia de investigare.

Diferența dintre ele este doar generică și poate fi aceea că un consilier filosofic încearcă să dea un răspuns problemelor existențiale, iar psihoterapeutul încearcă să vindece posibilele efecte ale problemei.

În această situație putem spune că specialistul în consilierea filosofică apelează la gândirea critică, ca un instrument de lucru care-l ajută în cadrul consilierii pe care o face pentru găsirea unui răspuns clar.

Ideile filosofice au fost folosite de multă vreme și în medicină, ca parte a interviului de investigare sau ca o psihoterapie, mai ales prin acele întrebări simple pe care medicul le adresează pacientului său, cum ar fi: *Ce mai faci?* sau *Cum stau lucrurile astăzi?* Sunt întrebări simple, dar la care pacientul răspunde întotdeauna într-un mod personal. Un alt exemplu, mai relevant, este acela în care medicul îndeamnă pacientul să meargă în vacanță pentru a se odihni, dar indirect face asta și ca o terapie de prevenire a unor boli.

Consilierea filosofică este asimilată uneori eronat ca fiind o psihoterapie, motiv ce a dat naștere unor serioase controverse. În fapt, consilierul filosofic are o abordare diferită de cea a unui psiholog sau psihoterapeut, întrucât el nu încearcă să aplice o terapie, ci joacă un rol de consilier sau consultant, permițând clientului său (observăm că acesta nu este numit pacient) să descopere motivele reale ale problemei sale, dar nu îi va propune soluția acelei probleme, ci doar o analizează și o plasează într-o lumină nouă. Prin această abordare, consilierul filosofic nu va înlocui psihiatrul sau psihologul.